

Натомість інформація, що видається ораторові несуттєвою, реалізується у прискореному темпі. Таким чином, темпоральні зміни мовлення дозволяють політикові маніпулювати увагою слухачів. Наступний приклад ілюструє дане твердження.

Über die tragische Geschichte der Weimarer Verfassung (163,1) | und der von ihr begründeten Demokra'tie (149,1) | lässt sich nicht reden (353,2) | jedenfalls nicht urteilen (266,6) | ohne die Vorgeschichte und Nachwirkungen des Versailler Vertrages (161,3) | der mit ähnlichem Ergeiz verhandelt wurde (190) | und wie diese gescheitert ist (145,3) || – промова Норберта Ламмерта.

Середнє значення складової тривалості в обраному фрагменті промови становить 183 мс, тоді як у третій та четвертій синтагмах цей показник зростає до 353 мс та 267 мс відповідно. Таке сповільнення темпу порушує ритм, заданий на початку висловлювання, та дає змогу промовцеві сконцентрувати увагу слухачів на повідомленні, вимовленому значно повільніше.

Результати дослідження темпоральної складової ритму німецької політичної промови дозволили встановити такі суттєві ознаки: – політичним виступам притаманне членування висловлювань на відносно ізохронні сегменти з періодичним вживанням різко контрастних (довгих або коротких) ритмоєдиниць, чим привертається увага слухачів; – темп мовлення під час публічного виступу підпорядковується загальному ритму промови та сприяє досягненню певної комунікативної мети промовця. Зміни швидкості мовлення, зокрема сповільнення темпу на окремих ділянках виступу, дозволяють політичному діячеві виділяти важливу інформацію повідомлення, скеровуючи на неї увагу слухачів.

Література:

1. Антипова А. М. Система английской речевой интонации : [учеб. пособие для вузов] / Антонина Михайловна Антипова. – М. : Высшая школа, 1979. – 131 с.
2. Зиндер Л. Р. Общая фонетика : [учеб. пособие] / Лев Рафаилович Зиндер. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Высшая школа, 1979. – 312 с.
3. Методы экспериментально-фонетического исследования звучащей речи: Учеб. Пособие по теоретической фонетике иностранных языков / М. П. Дворжецкая, Е. И. Стериополо, О. Р. Валигура и др. – К. : КПИИЯ, 1991. – 76 с.
4. Стериополо О. І. Перлокутивний ефект просодії мовлення // Матеріали міжнар. наук. конф. [«Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес»], (Чернівці, 24–25 листоп. 2004 року) / М-во освіти і науки України. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 268–270.
5. Федорів Я. Лінгвістичні моделі дискурсу публічних виступів: нариси із сучасних культурно-мовленнєвих практик : [монографія] / Ярослава Федорів. – К. : ВПЦ НАУКМА, 2010. – 188 с.
6. Цеплитис Л. К. Анализ речевой интонации / Лаймдот Кришьянович Цеплитис. – Рига : Зинатне, 1974. – 272 с.
7. Essen O. Grundzüge der hochdeutschen Satzintonation / O. Essen. – Düsseldorf, Henn, 1964. – 124 S.
8. Hillegeist K. Umsetzung von Sprechintentionen über Intonation / Kerstin Hillegeist // Muttersprache. – № 3. – Wiesbaden, 2006. – S. 193–203.
9. Pompino-Marschall B. Einführung in die Phonetik / Bernd Pompino-Marschall. – [2., durchges. und erweitert. Aufl.]. – Berlin : Walter de Gruyter, 2003. – S. 237–252.

УДК 811.134.2'81

Г. І. Глушук-Олея,

Херсонський державний університет, м. Херсон

АФЕКТИВНІ ЕКСПЛІЦИТНІ МОДЕЛІ ЗАПЕРЕЧЕННЯ В ІСПАНСЬКІЙ МОВІ

У статті розглядаються афективні експліцитні моделі заперечення у розмовній іспанській мові, умотивовується їхнє широке використання, наголошено на їхніх особливих функціях в іспанській мові. Відзначається важлива роль заперечних схем у градації та підсиленні негативної ознаки, на основі чого робиться висновок про дотичність категорії заперечення, оцінки і модальності.

Ключові слова: афективність, експліцитність, модель заперечення, негативна оцінка, інтенсифікація, інтонація.

AFFECTIVE EXPLICIT MODELS OF NEGATION IN SPANISH

The article explores affective explicit models of negation in Spanish speech; we motivate their widespread use, emphasize their special functions in Spanish. The important role of negative models in gradation and strengthening of negative evaluation was noted, based on which we made the conclusion about the intersection of category of negation with category of evaluation and modality.

Key words: affectiveness, explicitness, model of negation, negative evaluation, negation, intensification, intonation.

AФЕКТИВНЫЕ ЕКСПЛИЦИТНЫЕ МОДЕЛИ ОТРИЦАНИЯ В ИСПАНСКОМ ЯЗЫКЕ

В статье рассматриваются аффективные эксплицитные модели отрицания в разговорном испанском языке, поясняется их широкое использование, акцентируются их особые функции в испанском языке. Отмечается важная роль отрицательных схем в градации и усилении негативного значения, на основании чего делается вывод о смежности категории отрицания, оценки и модальности.

Ключевые слова: аффективность, эксплицитность, модель отрицания, негативная оценка, интенсификация, интонация.

Постановка проблеми. В іспанській мові є велика кількість способів вираження негативного ставлення та заперечення, проте вони не були об'єктом спеціальних досліджень ані з погляду семантики ані з точки зору структури. Отже, видається важливим з'ясувати наскільки широко в іспанському розмовному мовленні застосовуються, насамперед, афективні експліцитні моделі вираження суб'єктивно-негативного ставлення мовця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розмовне мовлення є прошарком загальнонародної мови, відрізняється яскравим набором виразів та неперекладних слів, які часто ґрунтуються на основі перенесення значень, певних фонетичних, морфологічних явищах та грі слів, несе емотивно-оцінну конотацію, чому саме було присвячено низку праць в іспаністиці [1; 2; 5; 6; 8; 11; 14;]. Заперечення, як мовна універсаль, безсумнівно, заходить своє найяскравіше вираження в розмовній мові. **Метою** розвідки є структуризація афективних експліцитних моделей заперечення в іспанському розмовному мовленні. **Предметом** є власне моделі заперечення іспанської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. У мовленні не завжди достатньо виконати мовленнєвий акт, погодитися із чимось чи заперечити щось, запитати, закликати – необхідно стратегічно посилювати ці мовленнєві дії [6, с. 138]. Серед

інтенсификаторів негативної оцінки у розмовному мовленні часто вживаються прикметники із негативним значення: *atroz, espantoso, fatal, horrendo, horrible, infernal, jodido, pavoroso, puñetero, puto etc.* Ситуативність можна розглядати як прояв соціальної варіативності, мова змінюється у часі і просторі залежно від характеристик користувачів та комунікативної ситуації, так виникають діалекти, соціолекти та регістри, останні представляють собою модальність узусу, що визначається комунікативним контекстом [6, с. 25; 8, с. 95–110]. Ми спробуємо описати найчастіші випадки вживання заперечення:

No + звертання: *No, mujer, no creo* (EV, 196); *No, hombre* (Entre vis, 48); *No, Tito, muchas gracias* (EJ, 172)

No повторне: *¿Era pariente suyo? – No, no...* (EV, 36); *¡No, no, no puedo ser madre!* (UPT, 181)

No...ni: експресивність заперечення відбувається через повтор заперечних часток: *No quería ni pensar* (E, 192); *No podemos movernos a la hora que queremos ni por donde queremos* (E, 30); *No me reconocía ni a mí...* (UPT, 12); *A mí no me hacía reír ahora ni Charlot* (EJ, 172)

Que + no: коли заперечній частці передєє сполучник *que* заперечення стає більш наполегливим (*negación insistente*), і мається на увазі, що воно є повторюваним, тобто щось уже заперечувалося еліптично (*de forma elíptica*) [11, с. 181], наприклад: *– ¿No os habéis olvidado de algo? – Que no, mujer, que no* (EJ, 90) *No, que no* (LTDN, 115); *Que no sería esto ningún disparate* (EJ, 41); *¡Que no se puede dar nunca una fiesta completa!* (EJ, 298) *Que no seas así... Nada, que no quiero que me beses..* (EV, 91, 93) *Que no, mujer, que va* (EV, 67). У випадках, коли сполучнику *que* передєє *eso sí*, таке заперечення буде вкрай посиленням – *eso sí que no*; такий вираз є еліптичним, оскільки він має стосуватися дієслова чи якоїсь думки із попередньої фрази, про що свідчить наявність вказівного займенника *eso* [11, с. 181]:

– *Podías cambiar de negocio.*

– *Eso sí que no.*

Ni ...ni з однорідними членами речення для посилення заперечення [3, с. 52]: *¿Qué no es tu amiga? Será ahora. – Ni ahora ni antes* (EV, 115); *...ni con esto ni con nada me pongo buena ya* (EJ, 162); *Mientras él vivía, yo no sabía hacer nada práctico, ni firmar un cheque, ni arreglar un grifo, nada* (DMEP, 50); *...un entusiasmo que no gustó ni a mi ex, ni a mi hija...* (EJ, 122); *Ni he querido ni quiero ni voy a querer, sólo me faltaba a mí eso, ni arrastrada me afilio* (LVD, 234).

Ni siquiera: *¿Estás triste? – Ni siquiera* (EV, с. 124); *Ni se bañó siquiera* (EJ, с. 82); *Ni siquiera le conozco* (EV, с. 56).

Ni + інфінітив: така модель, у якій частіше вживаються дієслова на позначення мисленевої діяльності та говоріння, характеризується збільшеною експресивністю (*ni soñar(lo), ni pensar(lo), ni halar*) [1, с. 60; 2, с. 79]. Стосовно першої конструкції, вона позначає розмовну фразу, за допомогою якої пояснюється, що мовець настільки далекий від питання або справи, що навіть у сні йому це не спаде на думку [12, с. 2092]. Також ця фраза передає упевненість, що вирішення не існує чи якась подія ніколи не настане [15, с. 1203], тому вона семантично пов'язана із фразою, що виражає ірреальну модальність – *ni imaginarlo* [15, с. 91]: *Lo mejor de todo es que no puedes ni imaginar* (Jaram, 114). Можлива наявність займенника середнього роду *lo* в моделі *¡ni pensar!* Указує на зосередженні заперечення саме промовленого співрозмовником [11, с. 181]. Укладачі фразеологічного словника відносять структури *ni halar, ni pensar(lo), ni soñar(lo)* до розряду фразеологічних одиниць [13, с. 311, с. 514, с. 635]. М. Молінер уважає їх окличними фразами із заперечним значенням [15, с. 91, с. 695, с. 1203]. У цих конструкціях допускається семантичне варіювання, у них не обмежуються вживання одного дієслова [9, с. 67], хоча існують обмеження у виборі інфінітива, це, переважно, такі дієслова як [1, с. 63]: *hablar, pensar, soñar, atreverse, imaginar, decir, dudar*. У випадках, коли *ni* поєднується з дієсловами іншої семантики, конструкція розпадається і набуває нових модально-заперечних значень:

¡Ni comer! – *les gritó. – ¡No lo dejan a uno ni comer!* (EJ, 91);

¡Ni arreglarme ni nada! (EJ, 178); *Al principio no quería ni oír hablar del asunto* (EJ, 163); *Nada, hombre, aquí. Ni dudarlo* (EJ, 71).

Ni + дієслово в особовій формі: *Ni sabía que a Maikon le gustaba el sushi, ni comprendo cómo alguien puede comer pescado crudo por la mañana* (E, 210); *ni se imaginaban a la izquierda de Dos* (DMEP, 223); *¿...ni te ha importado nunca?* (EJ, 28); *Ni van a llegar, ya lo verás* (E, 201); *Yo ni me acerco hasta que llegue la policía* (E, 410). У таких випадках виділяється заперечення співрозмовника, різновидом такої моделі є окличні компресивні угруповання, утворені за формулою *Ni + por + verbo personal*: *¡ni por sueñas!, ¡ni por piensas!, ¡ni por mientes!* [2, с. 69–70].

Ni + que + subjuntivo: афективно-заперечна експліцитна модель із підвищеною емоційністю є еліптичним утворенням підрядного речення уступки (у результаті трансформації опускається головне речення складного періоду, що іноді приводить до зміни змісту, тобто може мати місто компресія початкового змісту) [2, с. 85; 8, с. 100], вона не надає заперечного припущення, останнє виводиться із загального контексту. М. Марті Санчес називає *ni que fuera* конструкцією і порівнює її із *como si + Subj.*, підкреслюючи *ni* у ролі емпатичного оператора заперечення [14, с. 101]. Стосовно лексичного наповнення, то у конструкції, окрім дієслова *ser* (як іменної частки) можуть вживатися такі фундаментальні дієслова як *estar, tener, haber, ir(se), volver*:

¡Ni que se fuera a vivir a una isla solitaria! (E, 38).

Ni que + інфінітив – афективна формула категоричного заперечення, що представляє стійке сполучення: *No tiene ni que pedirlo* (EJ, 162); *... no había ni que hablarles* (MH, 111)

Sin + інфінітив: така привативна конструкція сама має заперечний характер, і розмовним є уживання прийменника *sin* із інфінітивом [3, с. 51; 8, с. 105; 10, с. 691]: *¡Sin llorar!*; *¡Sin tocar!* Такі репліки-реакції або стимулю відповідають заперечній формі наказового способу, тобто мовець забороняє / не схвалює виконувати дію, виражену інфінітивом. Ця самостійна заперечна конструкція, як правило, має окличну інтонацію, і може охоплювати дієслова різних семантичних груп.

Qué + verbo + ni qué + sustantivo. *¿Qué dijimos ni qué narices!* (EJ, 91).

Інфінітив + no / nada / nadie / nunca: така модель не розглядається традиційними граматикистами іспанської мови, оскільки говориться, що як мінімум одне заперечне слово має передувати дієслову. Конструкція характеризується як протест, рішуче небажання та відмова виконувати певну дію. Вона відрізняється ненормативним порядком слів, це пояснюється тим, що у стані емоційного напруження мовець вживає спрощений спосіб граматичної реалізації висловлення, що представляє собою відсутність граматичної узгодженості між різними компонентами репліки [1, с. 73]. Наприклад: *¡Comer nada ahora!* (EJ, 172). Так, основним граматичним способом утворення цієї моделі є особливий порядок слів, який слугує посиленню заперечення.

Сталі фрази з ni [8, с. 100] або **ni + preposición + іменник / прислівник:** ця експліцитно-заперечна модель виражає експресивне заперечення із суб'єктивно-модальним відтінком неможливості здійснення дії, проте не завжди оформлена окличною інтонацією. Існує широке коло варіантів цієї структури: *Ni por asomo, Ni de coña, Ni de sueños, Ni loco, Ni mucho menos, Ni a tiros, Ni pa Cristo, Ni qué carajo, Ni pa Dios, Ni Diós que lo fundó, Ni que hostias / cojones / leche / huevos / narices /*

puñetas / porras / ocho cuartos, а також *ni por sombra, ni por ésas, ni por soñación = ni en sueños, ni por broma, ni por el forro, ni para un remedio, ni con amoniaco, ni por seis pesetas*, які, переважно, стали стійкими та набули фразеологічного характеру [5, с. 219]: *Ah, no lo pienso beber. Ni por soñación* (EJ, с. 30); *Ni por esas* (EJ, с. 63). Структури *ni por sueños, ni en sueños* розглядаються як прислівникові вирази розмовного стилю, та позначають, що дія настільки далека від виконання, що про це не було найменшої думки, слугує для енергійного заперечення того, що стверджується іншим мовцем [15, с. 412], тим вона дорівнює виразу *ni pienso* [12, с. 2105]. Це стосується і виразу *ni por el forro*, яка позначає, що хтось незнайомий з наукою чи книгами, у яких про неї йдеться, і відповідає *ni por asomo / ni lo más mínimo* [12, с. 1079]. Часто ця структура вживається із дієсловами *conocer* і *saber*: *no saber la asignatura ni por el forro* [15, с. 1330]. Словник стійких виразів розглядає такі відповідники виразу «жодним чином»: *ni por asomo, ni por el forro, ni por todo el oro del mundo*, і саме як синоніми першого надається *ni por sueño, ni por ensoñación, ni por lo más remoto*, та зауважується, що саме *ni por el forro* функціонує як категоричне і безапеляційне заперечення [7, с. 502].

За нашими спостереженнями, можливість варіювання іменників після прийменника показує, що останні можуть бути повністю позбавленими лексичного значення, або зберігати його, тобто ця конструкція може вживатися як у прямому так і у переносному значенні: *No era ni por aquel canto* (E, с. 477).

Іншим різновидом такої моделі є варіант без прийменника – **ni + іменник / прикметник / прислівник** [2, с. 72]: *ni sombra, ni señales, ni palabra, ni un pimiento, ni pizca, ni mucho menos, ni un remotamento, ni un amparo, ni pun etc.* Ми можемо навести такі приклади: *Ni miradas, ni guiños, ni gestos entre ellos* (MH, 172); *Ni la ropa siquiera tiene ya nada que perder* (EJ, 258); *Ni domingos* (EJ, 164); *Ni mucho menos a su prima* (MH, 195); *¿ni una broma tan chica se te puede gastar?* (EJ, 12); *Ni flores; ...* (Jar, 143); *Ni media palabra* (EJ, 286); *A mí no me hacía reír ahora ni Charlot* (EJ, 172) etc. Як бачимо із останнього прикладу, у таких моделях вживаються іменники із власним назвами. Так, часто вживаними вважаються моделі *ni diablo, ni Cristo, ni Jesucristo, ni Dios*, вони можуть вживатися як окремо так і представляти експресивні різновиди складнопідрядного речення, головна частина якого є заперечною і вводиться часткою *no* [2, с. 71], наприклад: *¿Ni Jesucristo te ayuda! / No hay dios que pueda cumplir lo que has deseado*. Натяк на божественну сутність, яка є граматикалізованою у цій заперечній моделі, робить заперечення інтенсивним у вищому ступені, це один із засобів посилення заперечного займенника *nadie* [11, с. 184]. Також граматикалізуються й інші слова у цих моделях: *¿Dependencia ni peras!* (EJ, 244); *¿Aquí no se ve ni torta, tú!* (EJ, 214); *.. de eso, nada. Ni pun* (EJ, 185); *Ni prisa ni narices* (EJ, 233); *¿Gatos ni perros ni pelo de esas trazas!* (EJ, 132) etc.

Поширеними також вважаються моделі *ni idea, ni noción, ni caso*, причому, найчастіше вони вживаються із дієсловами *tener, hacer*: *No tengo ni idea de dónde te alojás* (E, 106); *...de eso nada, ni noción* (EJ, 143); *No tienes ni idea de con quién te gastas los cuartos...* (EJ, 150); *de eso nada, fíjate, ni noción* (EJ, 143) *No tenía ni idea de dónde estaba* (E, 473); *No le hace ningún caso a las gallinas* (EJ, 108). Часто в розмовному мовленні перед іменниками цього типу стоїть лайливе ад'єктивне слово (обсценізм) типу *mierda, puto, puñetero*, а також *miserable, maldito, menor, mínimo etc.*: *Ni puto caso – dijo Milagros, y siguió a lo suyo...* (UPT, 243).

Вживання обсценізмів у фамільярому й жаргонному / арготичному мовленні є дуже поширеним через їхню емоційність і емоційність: *No le he hecho ni pizca de gracia* (EJ, 180); *Lulú, que perdona que te lo diga, hija, pero es que no tienes ni pizca de sensibilidad...* (LEDL, 89). До такого виду утворень ми можемо віднести: *ni chispa, ni gota, ni gorda, ni hostia, ni fu / ni mu, ni fu ni fa, ni papa, ni quisqui* [2, с. 74] etc. наприклад: *No me queda ni gota de cerveza; Tanto me sorprendió que no dije ni fu / ni mu; De Física no tengo ni papa; Yo de Literatura ni fu ni fa; – Eso no puede hacerle gracia a nadie. – Ni chispa* (EJ, 106). Також до цієї моделі можна віднести вираз *ni falta* з підрядним означення [8, с. 100], наприклад: *Ni falta que hace; porque si se bañan demasiado, se les quita la sal* (LTDN, 59);

– *Hija, pues lo que es así, no te vas a casar nunca.*

– *Ni falta que me hace* (EV, 243).

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. У сучасній іспанській комунікації відмічається домінування негативної оцінки, що може передавати невдоволеність станом речей, бажання змін на краще – така перевага негативних емоцій пояснюється їхньою ефективністю психологічного впливу на реципієнта, у спонуканні останнього до якихось дій [4, с. 8]. В окремих випадках невдоволеність станом речей посилюється шляхом залучення додаткових лексичних ресурсів, своєрідних інтенсифікаторів негативних рис, які підкреслюють емоційну напруженість мовця. Перспективним вважаємо дослідження становлення категорії заперечення в іспанській мові.

Література:

1. Ворожищева Т. А. Нестандартные модальные конструкции отрицания в современном испанском языке : дис. канд. филол. наук : спец. 10.02.05 – Романские языки / Т. А. Ворожищева. – Санкт-Петербург, 2006. – 138 с.
2. Зеликов М. В. Синтаксис испанского языка: Особенности структуры предложений по характеру коммуникативной установки и цели высказывания. – СПб : КАРО, 2005. – 205 с.
3. Канонич С. И. Ситуативно-речевая грамматика испанского языка. – М : Международные отношения, 1979. – 207 с.
4. Лесько Х. Лінгвопрагматичні аспекти функціонування лексичних форм демінутивності в сучасному іспанському масмедійному дискурсі [Електронний ресурс] / Христина Лесько. – 11 с. – Режим доступу до статті : lnu.edu.ua/faculty/inomov.new/visnyk/visnyk/visnyk.../18lesko.pdf
5. Beinhauer W. El español coloquial / Werner Beinhauer. – Madrid : Gredos, 1991. – 445 p.
6. Briz Gómez A. El español coloquial en la conversación. – Barcelona : Ariel, 2001. – 257 p.
7. Buitrago A. Diccionario de dichos y frases hechas. – Madrid : Espasa Calpe, 2002. – 1038 p.
8. Cascón Martín E. Español coloquial: rasgos, formas y fraseología de la lengua diaria / Eugenio Cascón Martín. – Madrid Edinumen, 2006. – 206 p.
9. García-Page Sánchez M. Expresiones fijas de polaridad negativa / Mario García-Page Sánchez // Lingüística Española Actual. – 1998. – T. 20, № 1. – P. 55–78.
10. De Bruyne J. Las preposiciones / Jacques De Bruyne // Gramática descriptiva de la lengua española [directores Bosque I., Demonte V.]. – Madrid : Espasa Calpe, 1999. Tomo 1. – p. 657–704.
11. Días Padilla F. El habla coloquial en el teatro de Antonio Gala / Fausto Días Padilla. – Oviedo : Universidad de Oviedo, 1985. – 373 p.
12. Diccionario de la Lengua Española / Real Academia Española // Vigésima segunda edición. – Madrid : Espasa, 2001. – Tomo II (h-z). – P. 1181–2349.
13. Diccionario fraseológico español-ruso: E. Levintova (30 000 modismos, elaces frecuentes y frases hechas). – Moscú : Russki yazik, 1985. – 1075 p.
14. Martí Sánchez M. Recorrido por NI / Manuel Martí Sánchez // Lingüística Española Actual. – 1998. – T. 20, № 1. – P. 31–233.
15. Moliner (I) M. Diccionario de uso del español. – Madrid : Gredos, 1967. – Tomo 2 (H-Z). – 1448 p.

Джерела ілюстративного матеріалу:

- (DMEP) Dos mujeres en Praha. J. José Millás. – Madrid : Espasa Calpe, 2002. – 230 p.
 (E) Edén. A. Pascual / Andrés Pascual. – Barcelona : Penguin Random House Grupo Editorial, 2014. – 500 p.
 (EJ) El Jarama. R. Sánchez Ferlosio. – Madrid : Lavel Industria Gráfica, 2004. – 345 p.
 (EV) Entre visillos. Martín Gaité C. / Carmen Martín Gaité. – Barcelona : Industria Gráfica, 1994. – 260 p.
 (LEDL) Las edades de Lulú. A. Grandes / Almuneda Grandes. – Barcelona : Tusquets Editores, 2004. – 280 p.
 (LTDN) La tesis de Nancy. Ramón J. Sender. – Barcelona : Editorial Magisterio Español, 2004. – 285 p.
 (LVD) La voz dormida. D. Chacón. – Madrid : Talleres Gráficos, 2005. – 387 p.
 (MH) Melocotones helados. E. Freire. – Barcelona : Litografía Rosés, 2001. – 328 p.
 (UPT) Una palabra tuya. E. Lindo. – Barcelona : VEGAP, 2005. – 251.

УДК 811.111'42

О. М. Гнатковська, І. В. Сапожник, Т. В. Суродейкіна,
 Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці

МОВНІ ЗАСОБИ МОДЕРАЦІЇ Я-ВИСЛОВЛЕНЬ У ДИСКУРСІ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ІНТЕРВ'Ю

Дослідження присвячене лексичним, морфологічним та синтаксичним засобам модерації (зменшення категоричності) я-висловлень у дискурсі телевізійного інтерв'ю. Встановлено, що модерація властива понад третині усіх я-висловлень, при цьому переважають лексичні засоби модерації.

Ключові слова: дискурс, модерація, телевізійне інтерв'ю, я-висловлення.

LANGUAGE MEANS OF I-UTTERANCES MODERATION IN TELEVISION INTERVIEW DISCOURSE

Research deals with lexical, morphological and syntactic means of I-utterances moderation (softening of their categoric character) in the discourse of television interviews. It has been ascertained that moderation is inherent to more than a third of all I-utterances under analysis wherein lexical means of moderation prevail, namely verbs of mental activity. Other lexical means include adverbs with epistemic modality, approximators and mitigators. Morphological moderators are represented by modal verbs, passive voice and conditionals whereas syntactically I-utterances are moderated by parenthesis, discourse markers or conjunctions. Combined means of moderation in I-utterances are 11 times less frequent than single ones, moreover, they are also dominated by combinations of several lexical means. Speakers resort to moderation to counteract the unpleasant effect of their words, preserve the correctness and unobtrusiveness of I-utterances. Moderation can simultaneously increase the subjectivity of discourse and help speakers avoid responsibility for the truthfulness of their statements.

Key words: discourse, I-utterance, moderation, television interview.

ЯЗЫКОВЫЕ СРЕДСТВА МОДЕРАЦИИ Я-ВЫСКАЗЫВАНИЙ В ДИСКУРСЕ ТЕЛЕВИЗИОННОГО ИНТЕРВЬЮ

Исследование посвящено лексическим, морфологическим и синтаксическим средствам модерации (уменьшения категоричности) я-высказываний в дискурсе телевизионного интервью. Выяснено, что модерация свойственна более трети всех я-высказываний, при этом преобладают лексические средства модерации.

Ключевые слова: дискурс, модерация, телевизионное интервью, я-высказывание.

Телевізійне інтерв'ю – вид усного мас медійного дискурсу, який реалізується у ситуації міжособистісного спілкування та ускладнюється інституціональним статусом телеведучого. Телеінтерв'ю властива подвійна комунікативність [6, с. 7], оскільки в ньому вирішуються два комунікативні завдання: перше спрямоване на отримання телеведучим певної інформації, а друге – на передачу цієї інформації телеаудиторії. У зв'язку з цим актуальності набуває дослідження способів модифікації інформації, що передається телеглядачам, зокрема способів її модерації.

Модерація є засобом реалізації принципу негативної ввічливості П. Браун, С. Левінсона, що допомагає уникати конфліктів, запобігати комунікативним невдачам та, що важливо в умовах телекомунікації, зменшує комунікативний тиск на глядача. Наразі існують дослідження засобів модерації художнього (Г. І. Гущина, С. М. Кишко) та парламентського дискурсів (Головань В.О.), модерація я-висловлень у дискурсі телеінтерв'ю досліджується вперше.

Кишко С. М. називає модерацію комунікативно-прагматичною категорією (від англ. *moderation* – уникання екстремальності в мовленнєвому спілкуванні) [4, с. 6], «невід'ємною частиною так званих «культурних сценаріїв» мовленнєвої поведінки англомовної особистості, які примушують мовця зводити до мінімуму когнітивний дисонанс, тобто запобігати загрози особі співрозмовника, виявляти стриманість та зваженість у висловленні власної думки, твердження, оцінки тощо» [4, с. 3]. Дослідники віртуального спілкування розглядають модерацію як «техніку організації інтерактивного спілкування, завдяки якій групова робота стає більш цілеспрямованою та структурованою» [5, с. 19]. Модерація категоричної тональності мовлення спрямована на досягнення комунікативного балансу [2 с. 10], а засоби передачі некатегоричності можуть сприяти етикетизації мовлення [3 с. 5].

Мета нашого дослідження полягає у встановленні мовних засобів, до яких вдаються співрозмовники у телевізійних інтерв'ю, щоб пом'якшити категоричність я-висловлень. Об'єктом дослідження є модератори у я-висловленнях американських телеінтерв'ю. «Я-висловлення» визначалися за наявністю дієслова у сполученні з особовим займенником «I». Структурно-функціональні особливості різномірних мовних засобів модерації я-висловлень у дискурсі телеінтерв'ю становлять предмет дослідження. Матеріалом дослідження слугували 2784 я-висловлення, виокремлені з транскриптів американських телеінтерв'ю за 2015 рік [7] загальним обсягом 107270 слововживань. З них понад третина я-висловлень (1056) містять елементи модерації, що свідчить про закономірність їх використання.

Проведений аналіз показав, що комунікативно-прагматична категорія модерації у дискурсі я-висловлень телеінтерв'ю вербалізується на лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях. За кількістю модераторів у їхній структурі я-висловлення телеінтерв'ю було класифіковано на 2 типи: 1) я-висловлення з одним модератором (92%); 2) я-висловлення із комбінованими модераторами (8%).

Спочатку розглянемо одиничні лексичні модератори (75,4%), серед яких найчисельнішими виявилися сполучення із займенником «I» дієслів, що позначають розумову діяльність (54,5%) *to think, to believe, to guess, to mean, to know, to acknowledge, to presume, to assume, to suspect, to find, to realize, to consider, to agree*, наприклад: **I mean, you either win or you lose...; Unfortunately, I believe we're out of time; I suspect that that will get within single digits, that it will be a competition; She**